

რუბრიკა „მეტყველი სახეები“

(რუბრიკას უძღვებიან: ფრიდონ ქარდავა, ნინო გოგიტიძე, მზია სურმანიძე)

სათნო მოხუცი. რუბრიკით „მეტყველი სახეები“ შემოგთავაზებთ ქობულეთის მკვიდრის სულეიმან შაქარიშვილის 1925 წელს გადაღებულ ფოტოსურათს.

(ფონდი რ-77; ანაწერი-1; საქმე- 44).

ის მაშინ 85 წლის გახლდათ (1840 წელს დაბადებული !), თითქოს მთელი რომანის ამოკითხვაა შესაძლებელი მის სახეზე, არაფერი რომ არ ვთქვათ იმ ანკეტაზე, მინიმალისტური ნოველა რომ გამოდის ლამის. სურათზე ტიპიური ქართველი მშრომელი კაცის სახეა, თოვლის ბაბუას რომ ვეძახდით ბავშვობაში. ბუნებრივია სურათთან ერთად დოკუმენტსაც გთავაზობთ, რომელიც უაღრესად საინტერესო შტრიხებს წარმოაჩენს ერთი ქართველი კაცის ცხოვრების ერთ ეპიზოდზე, რომლის განზოგადებაც თავისუფლად შეიძლება იმ პერიოდის ადამიანების ერთი ნაწილის ყოფა-ცხოვრების ამსახველ ისტორიად:

საანკეტო მონაცემები:

მოწმობა N 2822	
სახელი და გვარი	სულეიმან შაქარიშვილი
მამის სახელი	თანთო
წლოვანება	85
სიმაღლე	საშუალო
თმა	თეთრი
წვერი	
ეროვნება	ქართველი
ქვეშევრდომობა	საქართველოს რესპუბლიკა
თვალები	შავი
განსაკუთრებული ნიშნები	არა აქვს
საით მიემგზავრება	არდაგანის მთაზე
მიაქვს სურსათ სანოვავე	აქარი, სიმინდი, ბრინჯი, მარილი, პურისფქვილი, ნავთი, საპონი, ოჯახის ნივთი

მიყავს საქონელი	უშობლები,ზაქები, კამეჩები, ძროხები, ხარები, ცხვრები, თხა, ხბოები, ვირები
მცხოვრები სოფელ კვირიკის. მაზრისა ქობულეთი.	
ნებადართულია საზღვარგარეთ გასვლისა. არდაგანის მთაზე. ამა მოწმობას ძალა აქვს საზაფხულო სეზონის განმავლობაში 1925 წლისა	

უბრალო ადამიანური ამბების გარდა, რამდენი ისტორიული რამ შეიძლება ამოიკითხო ამ პატარა ანკეტაში, ჩვენი ბედრული ისტორიიდან: 1921 წლის რუსული ოკუპაციის „დამსახურებით“ როგორ აღმოჩნდა ქართული საძოვრები საქართველოს საზღვრების მიღმა, თითქოს ჩვენს თვალწინ ავლებენ მავთულხლართებს, ოღონდ არა მარტო ახლა,- უხსოვარი დროიდან მოყოლებული მოაქ ჟამამდე, როგორ უხდება ქართველ კაცს „ვიზა“ აიღოს რომ ყოფილ საძოვრებზე საქონელი გადადენოს... იმედია, საბჭოთა რეპრესიებმა შუაზაფხულშივე არ მოუსწრო ქართველ მემთურს და უკანაც მშვიდობიანად გამობრუნდა.

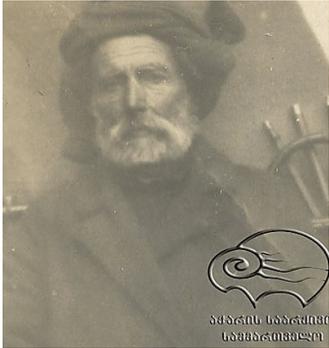
ქართული ანსამბლის ხელმძღვანელი, ქობულეთის მცხოვრები, 1896 წელს დაბადებული მუსტო ხასანის ძე დუზ-ოღლი. სურათი გადაღებულია 1931 წელს, პირადობის მოწმობისთვის.

მუსტო გახლდათ ქალაქ ქობულეთის მცხოვრები, ეროვნებით ქურთი. საინტერესოა, რომ მუსტო ხელმძღვანელობდა ქობულეთის ქურთების ეროვნულ ქორეოგრაფიულ ანსამბლს (ფონდი რ-83, ან.2, ს.28, ფურც. 145).

ვისაც დამატებით გაინტერესებთ ინფორმაცია მუსტოსა და მის ანსამბლზე, შეგიძლიათ იხილოთ აჭარის ტელევიზიით მიმდინარე წლის 26 იანვარს გასული ქალბატონ ოლიკო ჟღენტის საავტორო გადაცემაში - კომპოზიტორი ალექსანდრე ფარცხალაძე, „ჩემი ცხოვრების სტიქია“.

ქობულეთის მცხოვრები, 1859 წელს დაბადებული ხუსეინ ჯაში. ფოტოსურათები პირადობის მოწმობისთვისაა გადაღებული 1931 წელს, 72 წლის ასაკში:

განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს საცხოვრებელი ადგილის დასახელება: „ქობულეთის რაიონი სოფელი **ნ ა ი ნ - გ ლ ი ს ე ვ ი**“. ვისაც გაინტერესებს რაიმე ამ ტოპონიმის შესახებ, გთხოვთ შემოგვეხმთანოთ (ფონდი რ-83, ან.2, ს.28, ფურც. 309).

და-ძმის: ბატიე და უსუპ ხინიკაძეები. ეს ფოტოსურათები პირადობის მოწმობისთვისაა გადაღებული 1931 წელს. მოწმობა ესაჭიროებოდათ ბეშუმში წასასვლელად. დას, ბატიეს ახლავს შვილიც- ომერ ციცბა (ფონდი რ-83, ან.2, ს.28, ფურც. 240).

ქობულეთელი საბრი ხასანის ასულ აბდუშელიძე და მისი სამი შვილი: ემარი, ბედრი და მურადი. საბრი 1931 წლის 17 ივლისს ითხოვს პირადობის მოწმობის გაცემას. დღეს განსაკუთრებით უცნაურად მოგვეჩვენება, მაგრამ ფაქტია, მას ეს მოწმობა სჭირდებოდა ბაკურიანში გასამგზავრებლად (ფონდი რ-83, ან.2, ს.28, ფურც. 194).

ქობულეთელი, 1914 წელს დაბადებული აბიღინ ყემბერის ძე ხარაზი. ფოტოსურათი გადაიღო პირადობის მოწმობისთვის 1931 წელს. პირადობის მოწმობა ესაჭიროებოდა სასწავლებელში წარსადგენად (ფონდი რ-83, ან.2, ს.28, ფურც. 286).

ქობულეთის მკვიდრი ფეოდორა კოსინკო. სურათი გადაღებულია პირადობის მოწმობისთვის. სპეციფიკური დოკუმენტისათვის მკაცრად განსაზღვრული სტანდარტების ფოტო უცნაურად მხატვრულ რაკურსშია გადაწყვეტილი. მოწმობის გაცემის დროს 1930 წელს ის გახლავთ 39 წლის (ფონდი რ-83, ან.2, ს.28).

რებეკა ესაიას ასული ზიგელბოი გახლდათ ქობულეთის მცხოვრები. მოწმობის გაცემის დროს იგი იყო 54 წლის. შესაბამისად რებეკა დაბადებულია 1876 წელს, ოდესაში. მოწმობის გაცემის დროს - 1930 წელს, რებეკას მუდმივ საცხოვრისად უწერია ქობულეთი (ფონდი რ-83, ან.2, ს.28, ფურც. 337; ფ.რ-83, ან.2, ს.37, ფურც. 70).

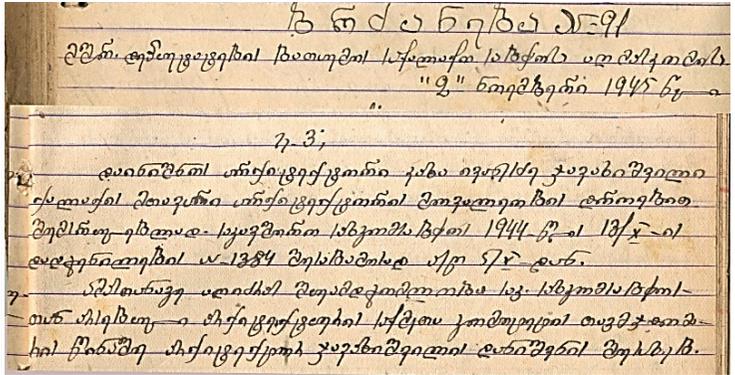

„გაცრეცილი ფოლიანტები“

(რუბრიკის ავტორები: ფრიდონ ქარდავა, ნინო გოგიტიძე, მზია სურმანიძე)

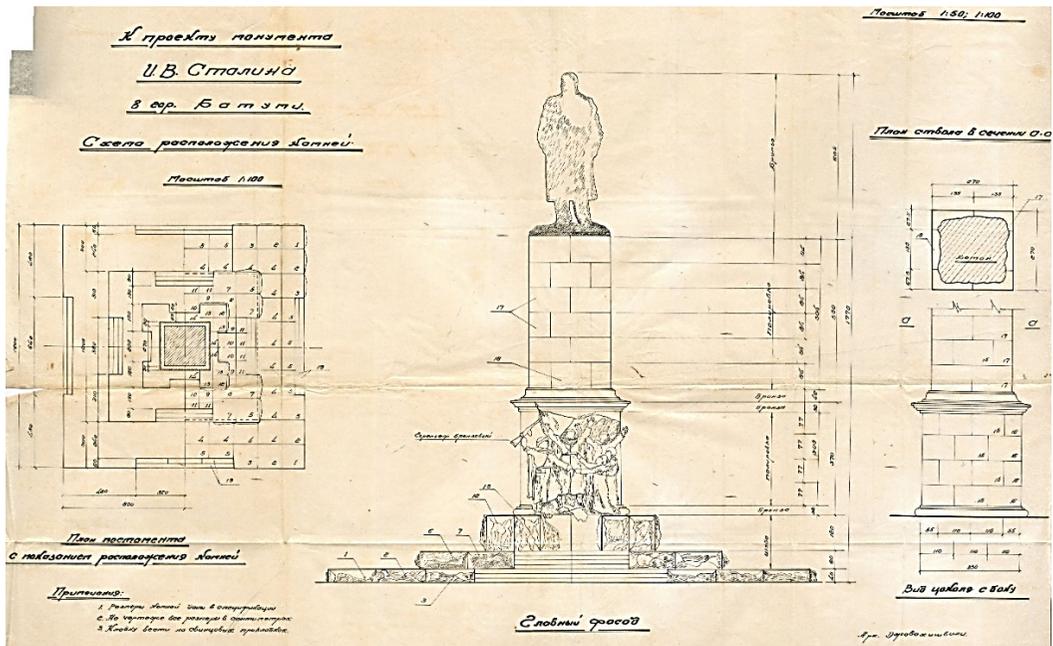
მკითხველს ვთავაზობთ აკაკი წერეთლის კახა ჯავახიშვილისეულ პროექტს. ალბათ ყველას გახსოვთ პოეტის ეს ძეგლი ბათუმში. აქვე წარმოგიდგენთ კახა ჯავახიშვილის ბათუმის არქიტექტორად დანიშვნის საინტერესო ბრძანებასაც (ფონდი ტ-1196, ან. 3, ს. 865)

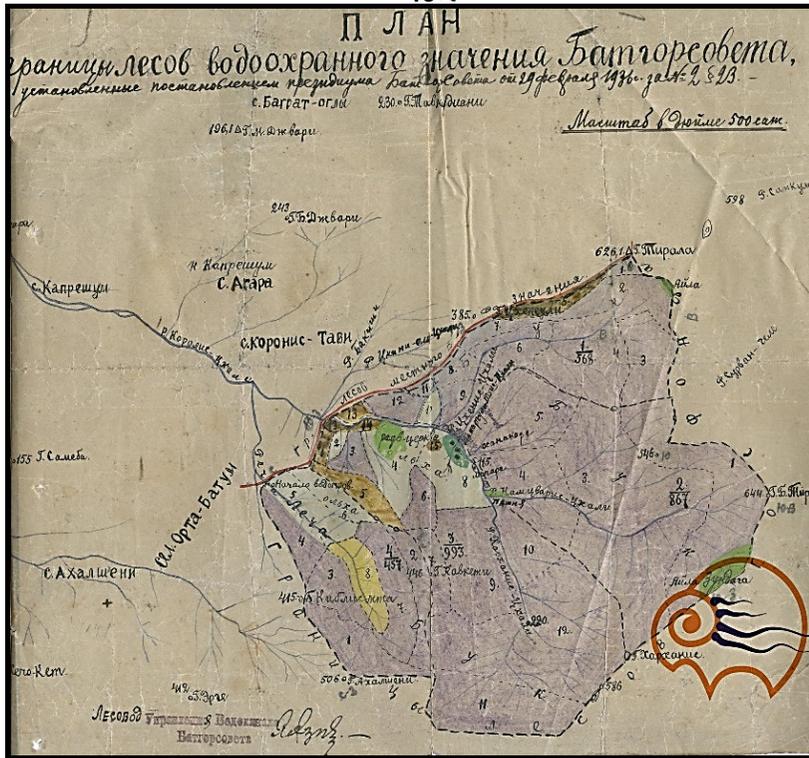
სტალინის მონუმენტის პროექტი ბათუმში

პროექტის ავტორები: თოფურიძე (სტალინური პრემიის ლაურეატი, ხელოვნებისა და სკულპტურის დამსახურებული მოღვაწე)
 არქიტექტორები: კანა ჯავახიშვილი აბაშიძე
 ძეგლისთვის შეირჩა ზღვისპირა პარკის ცენტრალური შესასვლელი (ლენინის ქუჩის მხრიდან). საძირკვლის სიღრმე - 1,5 მეტრი;
 პოსტამენტის სიმაღლე - 11 მეტრი;
 მონუმენტის სიმაღლე - 6,25 მეტრი
 სულ: 17,25 მეტრი (ფონდი: ტ-515, ან. 1, საქმე 114)

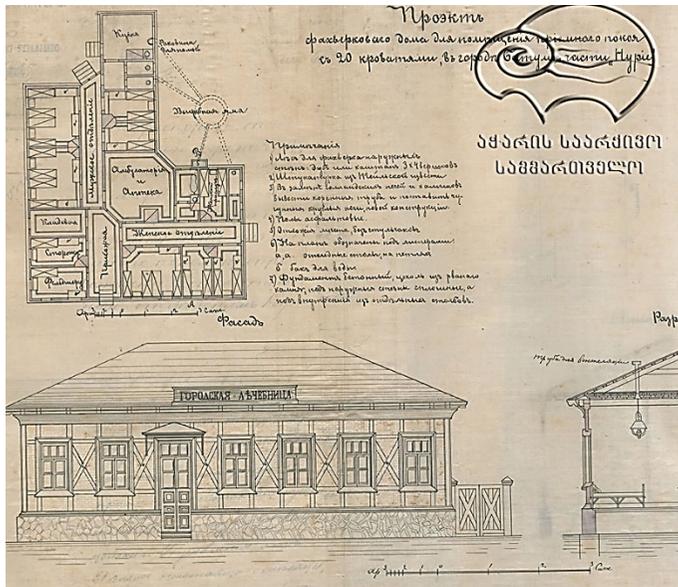

ბათუმის წყალსაცავის დამცავი ტყის ზოლის საზღვრის გეგმა.

1943 წელი

ფონდი რ-182, ან.3, ს. 10, ფურც. 15

ფონდი ი-5, ან.1, ს. 56, ფურც. 30

1885 წელი. ბათუმი. 20 სა-
წოლზე გათვლილი გადაუდებელი დახმარების შენობის პროექტი ნურიეს უბანში. დაახლოებით, დღევანდელი თიბისი ბანკის მახლობლად.

წარმოგიდგინოთ ქალაქ ბათუმის საზღვრების გაფართოების 1898 წლის გეგმას. პროექტის მიხედვით ქალაქი მოიაზრებოდა აღმოსავლეთით - მდინარა ბარცხანამდე, ხოლო დასავლეთით - მდინარე ანგისამდე, რომელიც შემდგომ გვირაბში მოექცა და ამჟამად დაახლოებით ჯავახიშვილ-ჭავჭავაძე-გრიბოედოვის ქუჩების ქვეშ მოედინება და უჩინარდება ზღვაში. როგორც ჩანს, ქალაქის ხმოსნებს 1898 წლის 28 სექტემბერს შეტანილი ეს პროექტი არ მოეწონათ და აღარ დაამტკიცეს. ქალაქის სათათბირო მას კვლავ მიუბრუნდა 1899 წლის 15 ოქტომბერს, როდესაც ქალაქის გამგეობამ თავიდან წარადგინა ქალაქის გაფართოების პროექტი. ქალაქის საბჭოს, რომელსაც როგორც ჩანს სწორედ გეგმაში გათვალისწინებული ბათუმის მამულები აღარ აკმაყოფილებდა, შეუქმნია კომისია რომელმაც კიდევ უფრო გააფართოვა ქალაქის საზღვრები: დასავლეთით, საზღვარი ნაცვლად მდინარე ანგისისა (გრიბოედოის ქუჩა), გაიზარდა მდინარე მეჯინისწყლამდე (ჟილინის საშრობი არხის გასწვრივ), სამხრეთ-დასავლეთით, მეჯინისწყლის ქვის ხიდიდან დაწყებული მდინარე ურეხის გაყოლებამდე, ხოლო აღმოსავლეთით ნაცვლად მდინარე ბარცხანისა, მდინარე ყოროლისწყლამდე. რუკაზე კარგად ჩანს როგორც 1898 წელს განზრახული ასევე, საბოლოოდ, ქალაქის საბჭოს მიერ 1899 წლის 15 ოქტომბერს დამტკიცებული საზღვრები.

ფონდი ი-6, ან.1, ს.175, ფურც.3,4

დღეისათვის, ბათუმი გაცილებით უფრო ვრცელ საზღვრებშია მოქცეული, მაგრამ მაშინ, აჭარის დედამამშობლოსთან დაბრუნების ათი წლის შემდგომ, ქალაქის ზრდა და განვითარება ამკარად თვალმისაცემი იყო.

აჭარის საარქივო სამმართველოში, სამკითხველო დარბაზში მაგიდაზე გადაშლილი ივერიის 1886 წლის 94- ე ნომერში საინტერესო ცნობას წავაწყდი, დიდი ალბათობით სულმნათი ილიას მიერ დამუშავებულს. ცნობა ბათუმში 1886 წლის 20 აპრილს გამართულ ზეიმს შეეხება და სხვა რამეებთან ერთად საინტერესო ამბავს გვიყვება.

ხასიათი ჰქონდა. კვირა-ცხოვრობას ისეთი ბურთის თამაშობა იყო, რომელსაც მთელი ბათუმის მცხოვრებნი სიამოვნებით უყურებდნენ. ბურთის თამაშობა გათავდა ღამის ათ საათზე. ლელო იმერლებს და გურულებს დაჩაჩათ, მოპირდაპირეთ ამათ ჰყენდათ მეგრელები და აუხაზები.

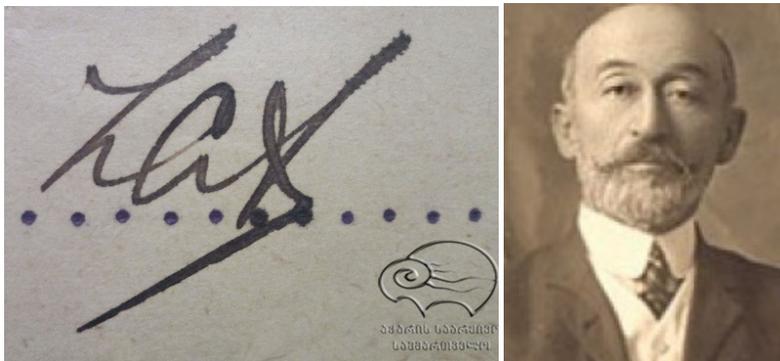
ერთი წამითაც არ გვექვება რომ ეს საზარელი იმპერია ძალიან მალე შესწყვეტს ქართული მიწების ოკუპაციას და ქართველები და აფხაზები კვლავაც გვერდი-გვერდ ვიქნებით და მხოლოდ სპორტულ თამაშებშია დაუპირისპირდებით ერთმანეთს და გავუტანთ კიდევაც ლელოს.

„ხელრთვები არქივიდან“

(ბათუმის სათათბიროს სხდომის ოქმებიდან)
(რუბრიკის ავტორები: ფრიდონ ქარდავა, ნინო გოგიტიძე, მზია სურმანიძე)

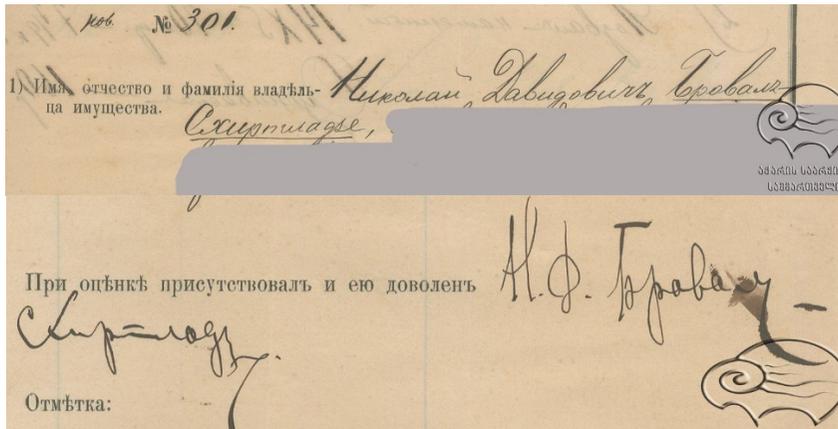
ვიწყებთ ახალ რუბრიკას „ხელრთვები არქივიდან“. ამ რუბრიკით შემოგთავაზებთ ჩვენს ქალაქში მოღვაწე ცნობილი ადამიანების ხელმოწერებს:

ივანე მესხი: (1888 წელს ივანე მესხი სამუშაოდ ბათუმში გადაიყვანეს, სადაც ოცდახუთ წელზე მეტი დაჰყო. იგი იყო ბათუმის თვითმმართველობის მდივანი, იღწვოდა სასკოლო ქსელის გაფართოებისათვის, აქტიურად მონაწილეობდა ბათუმში კლასიკური გიმნაზიისა და ქალთა გიმნაზიის გახსნისათვის) (ფონდი ი-6, ან.1, საქმ.559, ფურც. 215)

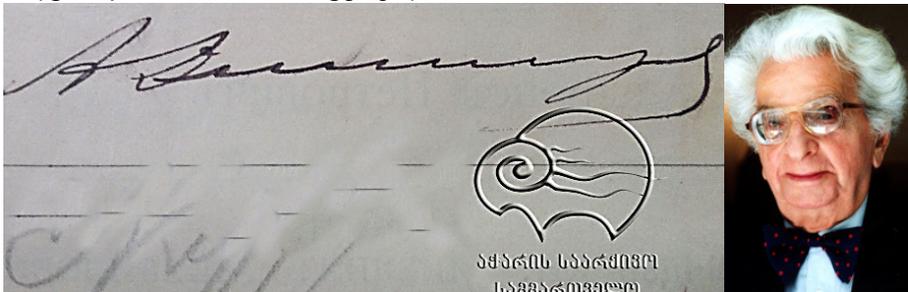

ბათუმის ისტორიული კინოთეატრის „აპოლოს“ ამშენებლისა და მფლობელის **ნიკოლოზ დავითი ძე ბროვალ-სხირტლადის ხელრთვა** 1910 წლის 7 აპრილის დოკუმენტიდან:

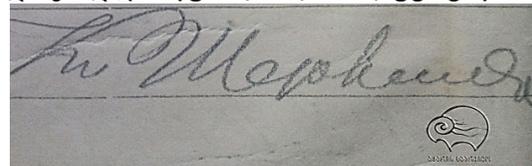

აქილევს დიმიტრის ძე დიმიტრიადის ხელრთვა. აქილევსი იყო ბათუმის საკრებულოს ხმოსანი, სახელგანთქმული ქართველი კომპოზიტორისა და დირიჟორის ოდისეი დიმიტრიადის მამა (ფონდი ი-7, ან.1, ს. 365, ფურც.3).

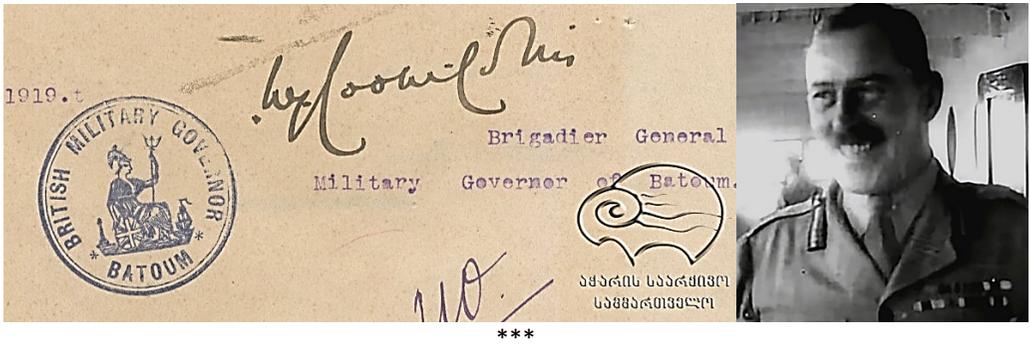

პროკოფი ლევანის ძე შერვაშიძის ხელმოწერა: პროკოფი იყო გენერალ-მაიორი, დუმის წევრი და ბათუმის საქალაქო საკრებულოს ხმოსანი. ცნობილი მერი შერვაშიძე სწორედ მისი ქალიშვილი გახლდათ (ფ.ი-7,ან.1, ს.245, ფურც.2):

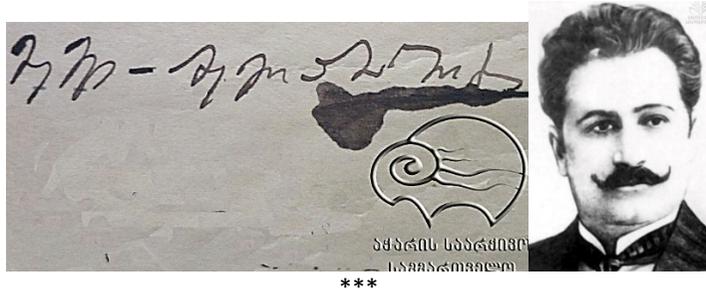
ბათუმის ბრიტანელი სამხედრო გუბერნატორის გენერალ ჯეიმს ნორმან კუკ-კოლისის ხელრთვა (1919 წლის 1 ნოემბრის დოკუმენტი). (ინგლისელი სამხედრო მოღვაწე,

გენერალი, 1919-1920 წლებში ბათუმის გენერალ-გუბერნატორი).

მემედ იბრაჰიმის ძე აბაშიძის (დ. 18 იანვარი, 1873, ბათუმი — გ. 1937) ხელრთვა (ფ.ი-7,ან.1, ს.687, ფურც.4): ქართველი საზოგადო მოღვაწე, მწერალი, პუბლიცისტი. სანჯაყ-ბეგ აბაშიძეთა შთამომავალი. სტალინური რეპრესიების მსხვერპლი.

სისტემატურად ბეჭდავდა პუბლიცისტურ წერილებს ქართულ პრესაში. აქტიურად იბრძოდა მუსლიმან ქართველთა ეროვნული თვითშეგნების ამადლებისა და საქართველოს ერთიანობისათვის, რის გამოც რამდენიმეჯერ დააპატიმრეს და გადაასახლეს. 1917 წელს დაბრუნდა ბათუმში. ხელმძღვანელობდა ქართველ მუსლიმანთა საქველმოქმედო საზოგადოებას. 1918 წელს პროტესტით შეხვდა აჭარაში შემოსულ თურქებს, რისთვისაც დააპატიმრეს და ტრაპიზონის ციხეში ჩასვეს. საპატიმროდან გაიქცა, ჩამოვიდა თბილისში და სათავეში ჩაუდგა „სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელ კომიტეტს“. 1919 –1921 წლებში რედაქტორობდა გაზეთ „სამუსლიმანო საქართველოს“. მონაწილეობდა აჭარაში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებისათვის ბრძოლაში. იყო საოლქო რევკომის წევრი, მუშაობდა სხვადასხვა საპასუხისმგებლო თანამდებობაზე. ქართულად თარგმნა ომარ ხაიამის, ნამიქ ქემალის ნაწარმოებები. ავტორია რამდენიმე მოთხრობისა. თბილისში არსებობს მისი სახელობის ქუჩა (მასალები ვიკიპედიაში)

ჰადარ აბაშიძის ხელმოწერა: საქართველოს ერთიანობისა და თავისუფლებისთვის დაუტალავი მებრძოლი. იმ დროს, 1918 წლის 4 იანვარს, ის იყო ბათუმის საქალაქო საკრებულოს ხმოსანი (ფ.ი-7,ან.1, ს.687, ფურც.5):

